

Kom
verder

Saxion

Bachelor Commerciële Economie

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In november 2019 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Commerciële Economie van Saxion bezocht door een visitatiepanel van NQA. Dit is een vierjarige voltijdopleiding die wordt aangeboden te Deventer en Enschede. Het panel oordeelt **positief** over de opleiding als geheel. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding Commerciële Economie in relatie met het werkveld studenten weet op te leiden die voldoen aan de eindkwalificaties van de opleiding.

Het panel is onder de indruk van de ontwikkeling die de opleiding Commerciële Economie de afgelopen jaren heeft doorgemaakt. De opleiding heeft zeer goed gehoor gegeven aan de adviezen van de vorige externe visitatiecommissie (2013) en de interne visitatiecommissie (2016). Dit heeft geleid tot een grondige herziening van de interne organisatie. Het resultaat is een goed doordachte organisatiestructuur waarin verantwoordelijkheden duidelijk belegd zijn en waarin recht gedaan wordt aan de individuele kwaliteiten van docenten. De opleiding heeft een sterke kwaliteitscultuur gecreëerd waarin docenten, commissies en management gezamenlijk bouwen aan een nieuw curriculum. De opleiding is nog volop in ontwikkeling en het panel ziet een aantal kansen om het nieuwe onderwijsconcept nog sterker neer te zetten. De belangrijkste sterke punten en verbeterkansen van de opleiding staan hieronder samengevat.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De beoogde leerresultaten van de opleiding Commerciële Economie van Saxion voldoen aan de relevante nationale en internationale eisen. De opleiding betreft het werkveld op actieve wijze bij het uitwerken van de beroepsvisie en beoogde leerresultaten. Een aandachtspunt is een nog evenwichtiger samenstelling van de werkveldcommissie, waarin ook de specialisatie Sportmarketing vertegenwoordigd is.

De opleiding heeft met de nieuwe opleidingsvisie een duidelijk vertrekpunt gekozen, maar kan de profilering nog verder aanscherpen aan de hand van beroepsproducten die passen bij de nieuwe specialisaties. Met de studieroute Sportmarketing heeft de opleiding een sterk instrument in handen om zich te kunnen onderscheiden binnen het aanbod van opleidingen Commerciële Economie in Nederland.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De opleiding heeft de onderwijsorganisatie op effectieve wijze ingericht. Door locatie-overstijgend te werken in kleine teams wordt de deskundigheid en de betrokkenheid van het docententeam optimaal benut. Met veel enthousiasme wordt in gezamenlijkheid aan een nieuw curriculum gewerkt, dat uitgaat van eigen regie van studenten over het onderwijsproces. De opleiding heeft de afgelopen jaren een verbeterlag gemaakt door het werkveld meer bij de ontwikkeling van onderwijs te betrekken, met name via de werkveldcommissie.

Het huidige curriculum is didactisch goed onderbouwd en sluit aan op de eindkwalificaties van de opleiding. Het panel is echter enthousiast over de keuze van de opleiding om voor meer gelijkheid te zorgen tussen de onderwijsprogramma's op de twee verschillende locaties (Deventer en Enschede). Ook geeft de opleiding met het nieuwe curriculum gehoor aan de wens van het werkveld voor een praktijkgericht curriculum met meer aandacht voor het ontwikkelen van professionele vaardigheden. Het panel wil de opleiding meegeven om bij de verdere ontwikkeling van het curriculum strategisch te werk te gaan en goed oog te houden voor de samenhang binnen het programma. Daarnaast moedigt het panel de opleiding aan om de zorgvuldige wijze waarop zij de uitfasering van de huidige curricula aanpakt, vast te blijven houden.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De opleiding heeft in de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in verbetering van de borging van de toetskwaliteit. De examencommissie en toetscommissie zijn in de afgelopen twee jaren beter gepositioneerd. De borgingscommissies hebben goed in het vizier welke elementen van de toetsing nog verder ontwikkeld of verbeterd kunnen worden. De borgingsagenda van de examencommissie en toetscommissie is redelijk ambitieus en een meer realistische prioritering kan volgens het panel behulpzaam zijn bij het systematisch door kunnen voeren van veranderingen in de opleiding.

De opleiding heeft de afgelopen twee jaar zichtbaar veel energie gestoken in verbetering van het beoordelen van het afstuderen. Een belangrijke aanpassing is de invoering van afstudeerkringen, in combinatie met een vast team van afstudeerbegeleiders. De aanpassingen van het afstudeerprogramma komen volgens het panel ten goede aan de borging van het eindniveau.

In de afbouwfase van de studieroute Short Degree Program Marketing is een sterkere afstemming van de examencommissie met International Business School gewenst om de toetskwaliteit te kunnen blijven borgen.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De afstudeerproducten laten zien dat studenten van de opleiding Commerciële Economie van Saxion aantonen dat zij de beoogde leerresultaten hebben gerealiseerd. Dit blijkt ook uit de mening van alumni en het werkveld: afgestudeerde studenten zijn snel op het gewenste niveau inzetbaar in passende functies in marketing en sales.

Het panel verwacht dat de recente aanpassingen in het onderwijsprogramma en het afstudeerproces zich in de nabije toekomst zullen vertalen in verdere verbetering van het eindniveau van studenten. De vernieuwing van het curriculum biedt de opleiding daarnaast ruimte om de opleidingsprofilering expliciet te vertalen naar passende eindwerken in de vorm van beroepsproducten, waarmee nog beter aangesloten kan worden bij recente ontwikkelingen in het werkveld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Schets van de opleiding	9
Basisgegevens opleiding	10
Beoordeling NVAO-standaarden	11
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	12
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	15
Standaard 3 Toetsing	22
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	26
Eindoordeel over de opleiding	28
Aanbevelingen	29
Bijlagen	31
Bijlage 1. Bezoekprogramma	32
Bijlage 2. Bestudeerde documenten	33
Bijlage 3. Curricula	34

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande bacheloropleiding Commerciële Economie van hogeschool Saxion. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd, is samengesteld door NQA, in opdracht van Saxion en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland* van de NVAO (2018) en de *NQA Handleiding Opleidingsvisitaties Hoger Onderwijs 2019 Beperkte Opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 28 november 2019. Het visitatiepanel bestond uit:

R.M van der Burgt B. MSc. (voorzitter, domeindeskundige)
R.M. Beek MSc (domeindeskundige)
M.M.A. Kroes BA (domeindeskundige)
E. Rensink (studentlid)

W. Rowaan MA, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

De opleiding Commerciële Economie is ingedeeld in de visitatiegroep HBO Commerciële Economie – Van Gogh. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. De afstemming tussen de panels wordt verder geborgd door de ondersteuning van, zo veel mogelijk, dezelfde secretaris vanuit NQA en andere evaluatiebureaus en door de inzet van getrainde voorzitters.

Werkwijze panel en procesverloop

Ten behoeve van de opleidingsbeoordeling heeft de opleiding een zelfevaluatie en bijlagen aangeboden. Voor de beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten heeft het panel vijftien afstudeerdossiers van recent afgestudeerden bestudeerd. Deze vijftien dossiers zijn geselecteerd op basis van een groslijst van alumni van de afgelopen twee jaar. Bij de selectie is rekening gehouden met de variatie in studentwaardering, de twee opleidingslocaties (Deventer en Enschede) en de verschillende studieroutes (Commerciële Economie voltijd, Online Marketing, Sportmarketing & Saxion Topsport Academy en Short Degree Program Marketing).

Centraal in de beoordeling stond het bezoek van het panel, bestaande uit deskundige peers, aan de opleiding. Ter voorbereiding op de visitatie is het panel bijeengekomen voor een vooroverleg. In dit overleg zijn de panelleden geïnstrueerd over de werkwijze van NQA en het NVAO-kader en zijn voorlopige bevindingen besproken. Zowel tijdens het vooroverleg als tijdens de visitatie hebben de panelleden hun bevindingen voortdurend gedeeld. Tijdens het visitatiebezoek heeft het panel gesproken met diverse stakeholders van de opleiding, waaronder met studenten, docenten (examinatoren) en vertegenwoordigers van het werkveld en is het ter inzage gelegde

materiaal bestudeerd (zie bijlage 2). Aan het einde van de bezookdag is de door het panel verkregen informatie verwerkt tot een totaalbeeld en tot een voorlopig oordeel met argumentatie. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel het eindoordeel en belangrijke bevindingen meegedeeld aan de opleiding. Medewerkers en studenten van de opleiding zijn in de gelegenheid gesteld om het panel te benaderen buiten het bezoekprogramma om. Geen van de medewerkers en studenten heeft hier gebruik van gemaakt.

Na het visitatiebezoek is een conceptrapportage opgesteld, die is voorgelegd aan het panel. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld, dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd aan de opleiding. De panelleden hebben kennis genomen van de reactie van de opleiding en waar nodig zijn aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, februari 2020

Panelvoorzitter

Auditor

R.M. van der Burgt B. MSc.

W. Rowaan MA

Schets van de opleiding

De opleiding Commerciële Economie vormt sinds september 2017 samen met de opleiding Ondernemerschap & Retail Management (ORM) de School of Commerce & Entrepreneurship (SCE) van hogeschool Saxion. De opleiding wordt in Deventer en Enschede aangeboden en bestaat uit zes verschillende studieroutes: Commerciële Economie (Deventer), Commerciële Economie (Enschede), Online Marketing (Enschede), Sportmarketing (Deventer), Saxion Topsport Academy (Deventer) en het Short Degree Program Marketing (Deventer).

In Enschede heeft het aantal studenten in de afgelopen periode een gestage groei doorgemaakt. In 2015 waren er 183 instromers en 892 ingeschreven studenten. In 2018 was dit gestegen tot 268 instromers en 1000 ingeschreven studenten. In Deventer daarentegen was de afgelopen jaren een lichte schommeling in de studentenaantallen merkbaar. In 2018 stroomden 163 studenten in en waren in totaal 580 studenten ingeschreven.

Het totale docententeam bestaat uit 57 docenten (48,5 fte). De staf-studentratio komt daarmee uit op 1:30.

Studieroutes

De studieroutes Commerciële Economie in Deventer en Commerciële Economie in Enschede zijn de reguliere studieroutes van de opleiding. Deze studieroutes kennen vijf beroepsspecifieke thema's, een stageperiode, een minor en het afstudeertraject. De studieroutes Commerciële Economie in Deventer en Enschede vertonen veel overlap, maar verschillen op onderdelen van elkaar.

De studieroute Online Marketing volgt hetzelfde stramien als Commerciële Economie in Enschede, maar alle praktijkvoorbeelden en projecten zijn gerelateerd aan online marketing.

De studieroute Sportmarketing volgt hetzelfde stramien als Commerciële Economie in Deventer, maar alle praktijkvoorbeelden en projecten zijn sportgerelateerd. Daarnaast is de invulling van de keuzeruimte, de stage en het afstuderen gericht op sportmarketing en op de sportbranche. De studieroute Saxion Topsport Academy (STA) is identiek aan de specialisatie Sportmarketing, maar biedt extra voorzieningen aan studenten met een erkende topsportstatus.

Het Short Degree Program Marketing (SDPM) richt zich op internationale studenten en is een Engelstalige studieroute. Het onderwijs en de toetsing zijn vrijwel identiek aan de reguliere voltijdopleiding. Afhankelijk van hun vooropleiding en eerder verworven kwalificaties kunnen studenten vrijstellingen krijgen en de opleiding binnen één of twee jaar (60-120 EC) afronden. Vanwege het internationale karakter van de opleiding wordt het onderwijs binnen SDPM volledig uitgevoerd door de International Business School (IBS) van Saxion.

Veranderingen in de opleiding

Naar aanleiding van de visitatie in 2013 heeft de opleiding een nieuwe visie op onderzoek ontwikkeld en de inhoud van de component 'onderzoekend vermogen' in het onderwijs herzien. Eind 2016 werd een interne audit uitgevoerd waaruit verbeterpunten rondom de eindwerken naar voren kwamen. Daarnaast bleek uit deze audit dat er weinig synergie was tussen de twee verschillende opleidingslocaties (Deventer en Enschede) en dat de interne organisatie niet optimaal was. De uitkomsten van de interne audit kwamen tegelijkertijd met de transitie van de opleiding naar de nieuwe academie SCE, waardoor een periode van onzekerheid ontstond. In

2017-2018 heeft een nieuw managementteam een volledig nieuwe organisatiestructuur opgezet met vier kleine docententeams. De teams werken locatiegebonden met één locatie-overstijgende teamleider die alle vier teams aanstuurt. Daarnaast heeft het nieuwe managementteam een Focusteam Afstuderen ingesteld om verbeteracties in het afstudeerproces door te voeren en te monitoren. Ook werd een locatie-overstijgende curriculumcommissie ingesteld die verantwoordelijk is voor de herziening van het onderwijsprogramma.

De afgelopen twee jaar is gewerkt aan het vernieuwen van het curriculum. Een belangrijk doel van de curriculumwijziging is het vertalen van de nieuwe beroepsvisie van de opleiding naar het onderwijs. Daarnaast wil de opleiding zorgen voor meer synergie tussen de verschillende studieroutes en opleidingslocaties. In september 2019 is het eerste leerjaar van dit nieuwe onderwijsprogramma van start gegaan.

De curriculumvernieuwing betekent ook dat een aantal studieroutes wordt stopgezet. Online Marketing wordt geïntegreerd in het reguliere programma van Commerciële Economie. De instroom voor Online Marketing is gestaakt per 1 september 2019. Daarnaast wordt het Short Degree Program Marketing (SDPM) afgebouwd. De instroom voor deze studieroute eindigt per 1 september 2021. Naast het reguliere programma van Commerciële Economie blijven de routes Sportmarketing en Topsport Academy bestaan.

Basisgegevens opleiding

Naam opleiding in CROHO	B Commerciële Economie
Oriëntatie en niveau	hbo; Bachelor
Graad	bachelor
Aantal studiepunten	240 EC
Afstudeerspecialisaties	Commerciële Economie (Deventer) Commerciële Economie (Enschede) Online Marketing (Enschede) Short Degree Program Marketing (Deventer) Sportmarketing (Deventer) Saxion Topsport Academy (Deventer)
Locatie	Deventer en Enschede
Variant	Voltijd
Onderwijstaal	Nederlands en Engels (Short Degree Program Marketing)
Registratienummer in CROHO	34402

Beoordeling NVAO-standaarden

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Het panel concludeert dat de beoogde leerresultaten van de opleiding Commerciële Economie inzichtelijk zijn afgeleid van het landelijke opleidingsprofiel en voldoen aan de relevante nationale en internationale eisen. Ook sluiten de beoogde leerresultaten aan bij de eisen vanuit het werkveld. Het panel vindt het (internationale) hbo-niveau en de oriëntatie van de opleiding voldoende aangetoond. Het panel is positief over de wijze waarop de opleiding het werkveld bij het uitwerken van de beroepsvisie en beoogde leerresultaten betreft. Een aandachtspunt is een nog evenwichtiger samenstelling van de werkveldcommissie, waarin ook de specialisatie Sportmarketing vertegenwoordigd is.

De opleiding heeft volgens het panel met de nieuwe opleidingsvisie en drie specialisaties een duidelijk vertrekpunt gekozen, maar kan de profilering nog verder aanscherpen. Het panel beveelt de opleiding aan om bij de verdere uitwerking van het opleidingsprofiel uit te gaan van concrete beroepsproducten die een commercieel econoom zou moeten kunnen realiseren bij afronding van de opleiding, passend bij de drie gekozen specialisaties. Met de studieroute Sportmarketing heeft de opleiding daarnaast een goed profileringsinstrument in handen om zich te kunnen onderscheiden van andere hbo-opleidingen Commerciële Economie.

Onderbouwing

Beroepsvisie en profilering

De opleiding heeft in 2017-2018 een nieuwe visie op het beroepsbeeld van de Commercieel Econoom ontwikkeld. De opleiding heeft dit gedaan door meerdere sessies met personeel en met docenten, alumni, studenten en vertegenwoordigers van het werkveld te organiseren. Het panel vindt dat de opleiding heel zorgvuldig te werk is gegaan bij het ontwikkelen van een nieuwe beroepsvisie en dat zij hier de juiste stakeholders bij heeft betrokken. De opleiding is tot de volgende visie gekomen:

Commerciële Economie is onmisbaar in de huidige en toekomstige samenleving. Wij zijn de vakmensen die ervoor zorgen dat de belangen van de samenleving worden vertaald in nieuwe diensten, producten en concepten die het welzijn van mensen verbeteren. Marketeers die concepten met meervoudige waarde ontwikkelen op basis van scherpe analyses. Ook zorgen we ervoor dat er keuzes ontstaan: 'wat past het beste bij wie ik ben en bij wie ik wil worden?'

Op basis van de beroepsvisie, en in samenspraak met het werkveld, heeft de opleiding drie specialisaties gekozen: Concept Marketing, Digital Intelligence en Sales & Account Management.

De opleiding is nog bezig met het concreet uitwerken van deze drie specialisaties. Het panel is enthousiast over de beweging die de opleiding heeft ingezet. Het panel ziet dat de beroepsvisie nog niet uitgekristalliseerd is en dat de vertaling naar het onderwijs nog verder uitgewerkt dient te worden. Het panel wil de opleiding meegeven om het opleidingsprofiel verder uit te werken aan de hand van specifieke beroepsproducten die passen bij de specialisaties Concept Marketing, Digital Intelligence of Sales & Account Management.

Studieroutes

De studieroutes Online Marketing en Sportmarketing/STA hebben dezelfde competenties als het reguliere programma Commerciële Economie, maar geven een specifieke inkleuring aan de leercontext. De studieroute Sportmarketing/STA biedt een specialistische verdieping van kennis en vaardigheden die gerelateerd zijn aan sportmarketing, bijvoorbeeld op het gebied van *sport sponsoring* en *event management*. Het panel vindt dat de studieroute Sportmarketing een belangrijke toegevoegde waarde biedt aan het profiel van de opleiding Commerciële Economie van Saxion. De opleiding zou het accent op Sportmarketing nog meer kunnen benutten om zich te profileren binnen het opleidingsaanbod in Nederland. Het panel begrijpt verder de keuze van de opleiding om online marketing in de nieuwe opzet te integreren in het reguliere voltijdprogramma, omdat digitale marketing een onmisbaar onderdeel van het vakgebied Commerciële Economie is geworden.

Leeruitkomsten

De opleiding heeft in samenspraak met het werkveld en de lector Digital Intelligence & Business (DI&B) de beroepsvisie en het landelijke opleidingsprofiel uit 2017 vertaald naar tien programma-leeruitkomsten. Deze leeruitkomsten vormen de basis van het nieuwe onderwijscurriculum. De leeruitkomsten van Commerciële Economie van Saxion zijn:

1. De student voert de regie over zijn eigen handelen en eigen ontwikkeling
2. De student communiceert effectief
3. De student kan functioneren in een dynamische omgeving
4. De student komt op doelgerichte en (kort-)cyclische wijze tot onderbouwde en gedragen (deel)oplossingen voor (commerciële) vraagstukken
5. De student onderbouwt gemaakte keuzes door toepassing van kennis.
6. De student verkrijgt, analyseert, evalueert, interpreteert en prioriteert data m.b.t. de klant, de markt, de organisatie en de wetenschap.
7. De student genereert inzicht in een (commercieel) vraagstuk.
8. De student ontwerpt een onderscheidende en/of vernieuwende en/of best passende oplossing voor een (commercieel) vraagstuk.
9. De student creëert een uitgewerkte oplossing voor het (commerciële) vraagstuk met bijpassend verdienmodel(len) met meervoudige waarde.
10. De student realiseert en evalueert de (deel)oplossing voor het (commercieel) vraagstuk.

Het panel heeft in het *Opleidingsdocument Commerciële Economie (2019)* gezien dat de tien programma-leeruitkomsten samenhangen met het landelijke beroepsprofiel Commerciële Economie en aansluiten bij de Dublin Descriptoren en de landelijke hbo-bachelorstandaard (NLQF-6). Het panel stelt daarnaast vast dat de opleiding een heldere visie op onderzoekend vermogen heeft, waarin praktijkgericht onderzoek integraal deel uitmaakt van het onderwijs. Ook heeft de opleiding voldoende aandacht voor het internationale perspectief van commerciële economie. De opleiding heeft de leeruitkomsten uitgewerkt in internationale en interculturele competenties die in de opleiding aan bod komen en investeert in het opbouwen en onderhouden

van een netwerk met internationale partnerscholen. Ten slotte heeft de opleiding volgens het panel voldoende aandacht voor taalvaardigheid, zowel wat betreft beheersing van de Nederlandse taal als het leren van vreemde talen.

De opleiding gebruikt het ZelCommodel om de niveau-opbouw van de opleiding te definiëren. De opleiding gaat uit van een niveauontwikkeling van eenvoudig naar complex, waarbij de student in toenemende mate zelfstandig werkt aan vraagstukken. Uit het opleidingsdocument en het bestudeerde opleidingsmateriaal leidt het panel af dat het niveau waartoe de opleiding opleidt goed aansluit bij de landelijke hbo-bachelorstandaard (NLQF-6).

Afstemming met het beroepenveld

Het panel is tevreden over de wijze waarop de opleiding afstemming zoekt met het werkveld. Sinds een jaar is de verbinding met het werkveld geformaliseerd door de oprichting van een werkveldcommissie. De werkveldcommissie komt elke acht tot tien weken bij elkaar en heeft ook contact met de opleidingscommissie. Het panel heeft gemerkt dat de opleiding op proactieve wijze advies vraagt aan de werkveldcommissie over het aanscherpen van de opleidingsvisie en het aanpassen van het curriculum. Vertegenwoordigers van de werkveldcommissie hebben het panel tijdens de visitatie verteld dat de opleiding daadwerkelijk actie heeft ondernomen naar aanleiding van hun adviezen. Zo is er in de nieuwe leeruitkomsten en het nieuwe curriculum meer aandacht voor de vaardigheden die een commercieel econoom in de praktijk nodig heeft. Daarnaast heeft de werkveldcommissie gestuurd op meer aandacht voor data en ethiek in de opleiding. Een aandachtspunt is een nog evenwichtiger samenstelling van de werkveldcommissie, waarbij alle specialisaties zichtbaar vertegenwoordigd zijn. Het panel raadt de opleiding aan om de werkveldcommissie uit te breiden met een expert op het gebied van Sportmarketing.

De opleiding onderhoudt naast de werkveldcommissie een groot extern netwerk en benut dit volgens het panel op uitstekende wijze door werkgevers actief te betrekken bij het ontwerpen van realistische opdrachten en projecten van studenten.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Het panel vindt dat de opleiding een didactisch goed onderbouwd curriculum heeft, dat goed aansluit op de eindkwalificaties van de opleiding. Het curriculum is voldoende praktijkgericht en kent een goede niveau-opbouw. Het panel onderschrijft de keuze van de opleiding om een locatie-overstijgend curriculum te ontwikkelen, waarin meer aandacht is voor eigen regie van studenten, inbreng van de praktijk en het ontwikkelen van professionele vaardigheden. Het panel meent dat het eerste jaar van het nieuwe curriculum goed uitgewerkt is. Dit wordt onderschreven door de eerste, positieve, ervaringen van studenten, docenten en werkveldvertegenwoordigers met het nieuwe curriculum. Het panel wil de opleiding meegeven om bij de verdere ontwikkeling van het curriculum strategisch te werk te gaan en goed oog te houden voor de samenhang binnen het programma.

De nieuwe organisatiestructuur is effectief en heeft voor meer eigenaarschap en betrokkenheid gezorgd bij het docententeam. De docenten zijn goed toegerust om hun taken uit te voeren en studenten zijn tevreden over de studiebegeleiding die zij krijgen. De opleiding heeft de afgelopen jaren een verbeteringslag gemaakt door het werkveld meer bij de ontwikkeling van onderwijs te betrekken, met name via de werkveldcommissie.

Onderbouwing

Didactisch concept en opzet programma (huidige curriculum jaar 2, 3 en 4)

De visie van de opleiding op onderwijs is gebaseerd op de constructivistische leertheorie en benadrukt de actieve en constructieve aard van het leerproces. Studenten zijn geen passieve ontvangers van informatie, maar bouwen zelf actief kennis en vaardigheden op. Het onderliggende didactische concept van het huidige curriculum kan worden samengevat als 'competentiegericht, thematisch gestuurd projectonderwijs'. De onderwijsactiviteiten zijn gekoppeld aan thema's, waarin praktijkgerichte projectopdrachten centraal staan. Studenten werken actief aan het verwerven van competenties door het vervullen van beroepsrollen en het ontwikkelen van beroepsproducten binnen deze projectopdrachten. De opleiding heeft de verschillende opleidingsthema's uitgewerkt aan de hand van bijpassende beroepsproducten en beroepsrollen. Bij de inhoudelijke uitwerking van de beroepsrollen heeft de opleiding een niveau-opbouw toegepast van operationeel en tactisch niveau naar meer strategisch niveau. De opleiding heeft de volgende beroepsproducten en -rollen geïdentificeerd:

Thema	Beroepsproduct	Beroepsrol
Informatiemanagement/ marktanalyse Marketing audit/interne analyse Marketingcommunicatie	Marktanalyse Marktonderzoek Interne analyse Marketingaudit Marktonderzoek Marketingcommunicatieplan Marketingbeleidsplan	Marktanalist Marktonderzoeker Marketingadviseur Marketing- (communicatie)adviseur Internet marketeer Marktonderzoeker
Sales & account management	Accountplan Salesplan Beursplan	Accountmanager Salesmanager
Strategisch marketing/ ondernemen	Businessplan Strategisch marketingplan	Business developer Management consultant Marketingmanager

In elk semester staat een project centraal waarin studenten een opdracht van een vertegenwoordiger uit de praktijk uitwerken. De overige modules in een semester zijn gericht op het verwerven van kennis en vaardigheden die aansluiten bij het project. Binnen het project 'Communicatieplan' in het eerste semester van studiejaar 2 in de studieroute Commerciële Economie (Enschede) werken studenten bijvoorbeeld aan een communicatieplan voor een bedrijf. In hetzelfde semester doorlopen studenten een module 'Marketingcommunicatie', waarin ze kennis en vaardigheden opdoen die horen bij het opstellen van een communicatieplan. Het curriculum van de grootste studieroute, Commerciële Economie in Enschede is hieronder ter illustratie weergegeven.¹

	Semester 1	Semester 2
Jaar 1	Project Desk- en fieldresearch	
	Project Interne Analyse	
	Inleiding Marketing Engels 1	
	Methodologie en Data-analyse Engels 2	
	Informatievaardigheden Juridische Analyse Zicht op Cijfers 1	Inl. Consumentengedrag Algemene Economie
	Promotie- en plaatsbeleid Zicht op Cijfers 2	Marketingstrategie Inleiding Bedrijfskunde
	Online Marketing 1	Beslissings- calculaties
		Duits 1 Spaans 1 Frans 1
	Professionele ontwikkeling 1	Professionele ontwikkeling 2
	Studieloopbaanbegeleiding	
Jaar 2	Project Communicatieplan	
	Project Salesplan	
	Marketingcommunicatie Digital Marketing 1 Engels 3	
	Sales & Business Marketing Juridische Kaders Digital Marketing 2 Engels 4	
	Retailmarketing	Budgettering
Online Marketing 2	Management CM	Duits 2 Spaans 2 Frans 2
	Online Marketing 3	Management accounting
		Duits 3 Spaans 3 Frans 3
	Professionele ontwikkeling 3	Professionele ontwikkeling 4
	Studieloopbaanbegeleiding (incl. stagevoorbereiding)	
Jaar 3	Project Ondernemingsplan	
	Strategische Marketing Economische en Juridische Thema's	
	Marketing & Business Intel. Management control Inkoop	Kwaliteitszorg Logistiek
	Professionele ontwikkeling 6	
	Studieloopbaanbegeleiding	
Jaar 4	Minor	Afstuderen
	Studieloopbaanbegeleiding	

Huidige curriculum bachelor Commerciële Economie, locatie Enschede

¹ De schematische weergaven van alle curricula zijn opgenomen in bijlage 3.

Studenten hebben zich tegenover het panel positief uitgelaten over de afwisseling die het programma biedt tussen praktijk en theorie. Studenten waarderen het projectonderwijs, omdat ze daarin leren samenwerken en ervaring opdoen met cases uit de praktijk. Daarnaast zijn studenten erg positief over de mogelijkheden die de opleiding biedt tot profilering via de verschillende studieroutes en specialisaties, maar ook daarbinnen middels de minor en de stage. Studenten zijn tevreden over de studieloopbaanbegeleiding en voelen zich voldoende begeleid in de oriëntatie op het beroep en in het maken van profileringskeuzes in de opleiding.

Het panel meent dat de curricula van de verschillende studieroutes goed zijn opgezet en zichtbaar aansluiten op de beoogde eindkwalificaties en de BoKS. Ook is het onderzoekend vermogen goed verankerd in het onderwijsprogramma. Studenten ontwikkelen hun onderzoekend vermogen zowel in aparte modules (Informatievaardigheden en Methodologie en Data Analyse) als in de projecten, de stage en het afstuderen. De opleiding besteedt nadrukkelijk, en volgens het panel ook voldoende, aandacht aan internationalisering en taalonderwijs in de verschillende curricula. De curricula kennen volgens het panel een goede niveauopbouw over de jaren heen. Dit wordt door studenten bevestigd. Zij geven in gesprek met het panel aan dat ze een duidelijke niveau-opbouw in de projecten over de studiejaar heen ervaren, van operationeel naar meer strategisch.

Het panel onderschrijft de keuze van de opleiding om een gezamenlijk curriculum te creëren voor de generieke studieroute Commerciële Economie op beide locaties. Het panel constateert tot haar tevredenheid dat de opleiding zorgvuldig te werk gaat met het invoeren van het nieuwe curriculum en het uifasieren van het huidige curriculum. Successen uit de nieuwe onderwijsformule worden alsnog ingepast in de laatste jaren van het huidige curriculum. Zo wordt in de projecten meer aandacht besteed aan het ontwikkelen van een zelfkritische houding door studenten. Ook wordt het onderwijs nog geoptimaliseerd waar nodig. Een voorbeeld hiervan is de recente doorontwikkeling van het vak Sport en Ethiek in de studieroute Sportmarketing. Indien nodig levert de opleiding maatwerk aan studenten uit eerdere cohorten, zodat zij hun onderwijsprogramma zo optimaal mogelijk kunnen afronden. Het panel spoort de opleiding aan om deze zorgvuldigheid vast te houden gedurende het gehele proces van uifasering.

Studieroutes

Studieroute Sportmarketing

Het curriculum van de studieroute Sportmarketing is nog niet vernieuwd. Sportmarketing heeft dezelfde opzet als het voltijdprogramma Commerciële Economie in Deventer. De inhoud van het onderwijs is echter zoveel mogelijk gerelateerd aan sport en sportmarketing. Studenten werken in het derde jaar bijvoorbeeld aan het project 'Sportfan', terwijl studenten van de reguliere variant werken aan het project 'Strategische Marketing'. De focus op sportmarketing komt volgens het panel op een goede manier tot uitdrukking in het projectonderwijs.

Saxion Topsport Academy

De studieroute STA is identiek aan de specialisatie Sportmarketing, maar biedt extra voorzieningen aan studenten met een erkende topsportstatus zodat zij studie en topsport kunnen combineren. STA heeft een aangepaste roostering van contacturen en toetsmomenten en biedt studenten extra flexibiliteit en begeleiding. Het panel heeft van studenten begrepen dat zij tevreden zijn met de extra faciliteiten en begeleiding.

Studieroute Short Degree Program Marketing

De studieroute SDPM is inhoudelijk vrijwel identiek aan het reguliere voltijdprogramma in Deventer. Afhankelijk van de vooropleiding volgen studenten een eenjarig of een tweejarig programma. De vakken worden in het Engels onderwezen en studenten volgen het vak 'Dutch' als onderdeel van de keuzeruimte. Het panel vindt het begrijpelijk dat de opleiding deze studieroute in de Engelse taal onderwijst, gezien de internationale doelgroep.

SDPM is bij de oprichting van de nieuwe academie SCE al deels bij de International Business School (IBS) ondergebracht en wordt in 2021 volledig overgedragen aan IBS (de opleiding wordt dan onderdeel van de opleiding International Business – CROHO 30029). De instroom in SDPM eindigt per september 2021. In eerste instantie was het docententeam nog gemixt, maar nu ligt de uitvoering van dit onderwijsprogramma grotendeels bij IBS. Het panel heeft de indruk gekregen dat de uitvoering van SDPM bij IBS goed belegd is. IBS kan een internationale leeromgeving bieden, afgestemd op de specifieke behoeften van de doelgroep. Uit de gesprekken heeft het panel begrepen dat bij SDPM ook steeds meer aandacht is voor het betrekken van het werkveld bij de opleiding, bijvoorbeeld door het gebruik van business cases. Dit vindt het panel een positieve ontwikkeling.

Didactisch concept en opzet programma (nieuw curriculum)

Het panel heeft uitgebreid met de opleiding gesproken over de invoering van het nieuwe curriculum, de (beoogde) veranderingen en de achtergrond daarvan. Er waren verschillende redenen om het onderwijs te vernieuwen. De verschillende locaties werden apart aangestuurd en hadden een eigen docententeam. Daardoor zijn er in de loop van de jaren verschillen ontstaan in de vorm en inhoud van het onderwijs op beide locaties. Ook was de opleiding niet tevreden over de rendementen. Daarnaast kwam vanuit het werkveld steeds sterker de vraag om meer aandacht te schenken aan professionele vaardigheden en andere ontwikkelingen in het veld, zoals het toenemende belang van digitale data. Ten slotte gaf de interne audit uit 2016 ook aanleiding om het curriculum, en dan met name het afstudeerprogramma, te herzien.

Het panel is onder de indruk van de slagvaardigheid waarmee de opleiding de onderwijsvernieuwing heeft ingezet. De opleiding heeft een rigoureuze keuze gemaakt door zowel het programma als de organisatie van het onderwijs te herzien. Het panel is enthousiast over de keuze van de opleiding om het nieuwe onderwijs locatie-overstijgend en in kleine teams te ontwikkelen. Het panel heeft tijdens de visitatie gemerkt dat de ontwikkeling van het nieuwe onderwijsprogramma en het werken in kleine teams voor meer eigenaarschap en betrokkenheid bij docenten zorgt.

Het nieuwe onderwijs wordt ontwikkeld vanuit een vernieuwde didactische visie, gebaseerd op het gedachtegoed van het KAOS Pilot-principe², High Impact Learning en taakgericht leren. De opleiding ziet studenten als professionals die leren door actief kennis en vaardigheden op te bouwen, in samenwerking en interactie met elkaar, studenten van andere opleidingen, stakeholders uit het werkveld en docenten. Daarbij nemen studenten zoveel mogelijk zelf de regie over hun leerproces en vervult de docent een coachende en ondersteunende rol.

Het onderwijsprogramma bestaat uit drie leerlijnen:

- **Professionele ontwikkeling:** in deze leerlijn ontwikkelen studenten attitudes, persoonlijk leiderschap en verschillende vaardigheden. Het onderwijs is georganiseerd in

² Hierbij worden studenten geconfronteerd met een 'sense of urgency' om het leerproces te starten.

- communities, waarbij de leeractiviteiten bepaald worden door zowel de opleiding (30%), als door studenten zelf (40%). Daarnaast is er tijd voor reflectie van studenten op hun leerproces (30%). Communities kunnen bestaan uit alleen studenten, studenten en hun studiecoach of studenten, docenten en werkveld (soms in combinatie met lectoraten).
- Vraagstukken: in deze leerlijn werken studenten in kleine communities aan vraagstukken uit verschillende disciplines (zoals sales en marketing) en contexten, die uit de praktijk komen. In de communities wordt op doelgerichte, (kort)cyclische en creatieve manieren gewerkt aan een oplossing. De vraagstukken worden gedurende de opleiding complexer van aard. Het vraagstuk Saxon Smart Solutions in het derde jaar is een interdisciplinair semester waarin studenten van verschillende Saxon-opleidingen samenwerken aan een opdracht.
 - Marketing+: in deze leerlijn ontwikkelen studenten een kennisbasis (Body of Knowledge).

	Semester 1			Semester 2		
Leerjaar 1	Maak kennis met marketing	Vermarkt je product (concept marketing)		Verkoop je product (sales & account)	Maak kennis met Data Driven Marketing	
	Wat is marketing?	o.a. marketingcommunicatie, bedrijfseconomie		o.a. consumentengedrag, e-commerce, budgettering, recht	o.a. content marketing, web design, big data	
	Professionele ontwikkeling (communicatie en professionele identiteit)					
Leerjaar 2	Concept marketing	Digital intelligence	Sales & Account	Global marketing en sales		
	o.a. brand management	o.a. online analytics	o.a. sales management	Concept marketing	Digital intelligence	Sales & Account
	o.a. experience- en retail marketing			o.a. export marketing, internationale economie, intercultureel management		
Professionele ontwikkeling (communicatie en professionele identiteit)						
Leerjaar 3	Stage-vraagstuk			Saxon Smart Solutions		
				Marketing & Strategie		
Professionele identiteitsontwikkeling (communicatie en personal identity)						
Leerjaar 4	Minor			Afstudeervraagstuk		
	Professionele ontwikkeling (communicatie en professionele identiteit)					

Vernieuwd curriculum bachelor Commerciële Economie (Deventer en Enschede)

In september 2019 is het eerste jaar van het vernieuwde curriculum van start gegaan. De eerste ervaringen van studenten en docenten met het nieuwe curriculum zijn positief, zo heeft het panel begrepen tijdens de visitatiedag. De nieuwe werkwijze, waarbij studenten meer eigen regie over het onderwijsproces hebben, zorgt voor energie in de onderwijsgroepen en bij docenten. Studenten zijn positief over de inbreng van het werkveld. Zo heeft in het eerste semester een medewerker van een bekend sportschoenenmerk wekelijks een vlog gemaakt met studenten. In het nieuwe curriculum maken onderzoeksvaardigheden een integraal onderdeel van de vraagstukkenlijn uit. De onderzoeksvaardigheden die studenten opdoen, zijn gericht op het ontwikkelen van een onderzoekend vermogen. Het gaat dan om het leren analyseren, evalueren, interpreteren en prioriteren van data over de klant, de markt en de organisatie op structurele wijze, en om dit te kunnen vertalen naar een (onderzoeks)aanpak. Het lectoraat Digital Intelligence & Business speelt een belangrijke rol bij de integratie van onderzoek en onderwijs. Het lectoraat is onder andere betrokken bij het ontwikkelen van de specialisatie Data Intelligence. Daarnaast verzorgt het lectoraat mogelijkheden voor studenten om aan onderzoeksprojecten mee te werken. Recent hebben studenten bijvoorbeeld samen met de lector gewerkt aan een case bij Grolsch.

Het panel deelt het enthousiasme van de opleiding over de nieuwe didactische uitgangspunten en vindt dat het eerste jaar van het nieuwe curriculum goed uitgewerkt is. De gesprekken en bestudeerde documenten, zoals modulebeschrijvingen, geven het panel vertrouwen in de uitwerking van het verdere curriculum. Het panel ziet daarnaast dat de opleiding een grote verbetering heeft gemaakt door de werkveldcommissie actief bij de onderwijsvernieuwing te betrekken en moedigt de opleiding aan om dit door te zetten. Het panel wil de opleiding meegeven om bij de verdere ontwikkeling van het curriculum strategisch te werk te gaan en goed oog te houden op de samenhang binnen het programma.

Instroomeisen

Het panel constateert dat de opleiding aan de wettelijke toelatingseisen voldoet. Voor de studieroute STA geldt een aanvullende toelatingseis (deze eis geldt niet voor de studieroute Sportmarketing). Studenten moeten voldoen aan één van onderstaande criteria:

- De student beschikt over een A- of B-status, High Potential- of Jong Oranjestatus
- De student is Internationaal Talent of Nationaal Talent
- De student is actief op het hoogste landelijke competitieniveau in de betreffende sport

Voor de studieroute SDPM gelden afwijkende toelatingseisen: studenten dienen te beschikken over aantoonbare beheersing van het Engels (IELTS-score minimaal 6.0) en 180 EC hebben behaald in een voorgaande bacheloropleiding op het gebied van economie, marketing, internationale handel, management, bedrijfskunde of andere business-gerelateerde onderwerpen.

Organisatie van het onderwijs

Het panel is zeer te spreken over de aangepaste organisatiestructuur met vier kleinschalige onderwijsteams die door één locatie-overstijgende teamleider aangestuurd worden. In Deventer is een team Commerciële Economie en in Enschede zijn drie teams. Elk team is verantwoordelijk voor het onderwijs voor een bepaalde groep studenten van het eerste tot en met het vierde leerjaar. Naast de vier locatiegebonden kernteams werkt de opleiding met docentontwikkelteams die locatieoverstijgend verantwoordelijk zijn voor het ontwikkelen van delen van het onderwijs. De docentontwikkelteams worden geformeerd aan de hand van de expertise en individuele wensen van docenten. Ook alle commissies, zoals de curriculumcommissie en de examencommissie, zijn locatieoverstijgend. De opleiding heeft met de aanpassingen stevig geïnvesteerd in het creëren van collectieve verantwoordelijkheid en afstemming tussen de verschillende locaties, teams, commissies en management. Daarnaast zijn de verschillende commissies beter toegerust en hebben zij een stabiele bemensing en heldere taakopdracht gekregen. Het panel heeft tijdens het bezoek aan de opleiding gemerkt dat docenten en commissies zich door de nieuwe organisatiestructuur meer betrokken voelen bij de opleiding en zich meer gehoord weten door het management.

Docenten

Het docententeam bestaat uit 57 docenten (48,5 fte). Van deze docenten heeft 75% een masterdiploma en 80% een didactische bevoegdheid. Docenten zijn in de afgelopen jaren getraind in onderzoeksvaardigheden, kwaliteit van toetsing, online marketing, Engels en het voeren van intakegesprekken. Docenten hebben een relevante achtergrond en voldoende recente praktijkervaring. Binnen het team is volgens het panel ook voldoende expertise om de verschillende studieroutes en specialisaties te kunnen bemensen, bijvoorbeeld op het gebied van sportmarketing, topsport en digitale marketing. Het panel heeft naar tevredenheid gemerkt dat de opleiding de afgelopen jaren flink heeft geïnvesteerd in scholing en ontwikkeling van het

docententeam. De nadruk ligt momenteel op het aanscherpen van de professionele cultuur binnen de opleiding. Ook heeft de opleiding een aanvullend trainingsprogramma opgezet om docenten voor te bereiden op hun rol als coach in het nieuwe curriculum. Docenten voelen zich voldoende toegerust om hun nieuwe rol als coach uit te voeren.

Studenten zijn erg tevreden over de betrokkenheid en benaderbaarheid van docenten, zo blijkt uit de Nationale Studenten Enquête en uit de gesprekken van het panel met studenten. Ook zijn studenten positief over de studiebegeleiding die zij krijgen. Dit geldt zowel voor studenten van het nieuwe als het uitfaserende curriculum.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Het panel heeft gemerkt dat de opleiding de afgelopen jaren flink geïnvesteerd heeft in de borging van de toetskwaliteit. De examencommissie is duidelijk in haar rol als borger van de toetskwaliteit gegroeid en is in de nieuwe organisatiestructuur stevig gepositioneerd en goed toegerust. De examencommissie en toetscommissie hebben goed in het vizier welke elementen van de toetskwaliteit verbeterd kunnen worden en nemen heel nadrukkelijk het voortouw in het verbeteren van de toetsing en de beoordeling. Het panel wil de examencommissie en toetscommissie meegeven dat een realistische prioritering van belang is om verbeteringen systematisch door te kunnen voeren in de opleiding. Het panel is positief over de aanpassing van de beoordeling van het afstudeerprogramma en meent dat dit de borging van het eindniveau ten goede komt. Ten slotte wijst het panel op het belang van een goede afstemming met de examencommissie van de variant SPDM. Juist in de afbouwfase van deze variant zou de examencommissie volgens het panel meer aandacht aan de borging van de toetskwaliteit binnen deze studieroute moeten schenken.

Onderbouwing

Toetssysteem

De opleiding gebruikt toetsing om systematisch informatie te verzamelen over de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de student ten aanzien van de leeruitkomsten. In het uitfaserende onderwijsprogramma hebben de meeste toetsen een summatieve functie. De opleiding wil het aantal toetsen in het nieuwe onderwijsprogramma reduceren, om de werklust voor examinatoren te verlagen en de borging van de toetskwaliteit te kunnen vereenvoudigen. Het panel vindt dit een goede keuze. Het panel heeft tot tevredenheid geconstateerd dat de toetsing in het nieuwe curriculum locatie-overstijgend ontwikkeld wordt. Daarnaast is er in het nieuwe toetsbeleid meer aandacht voor integratieve en ontwikkelingsgerichte toetsing en formatieve toetsing. Het panel vindt dit goede ontwikkelingen, die passen bij de geactualiseerde leeruitkomsten en de ingezette curriculumvernieuwing.

Het toetsbeleid is in 2019 geactualiseerd en kent negen uitgangspunten:

1. Het geheel aan toetsen bestaat uit summatieve toetsen, selectieve toetsen en formatieve toetsen.
2. Toetsing is in lijn met de beoogde leerresultaten en de leer- en onderwijactiviteiten.
3. Toetsen zijn praktijkgericht.
4. Voor iedere toets is helder welke programma-leeruitkomsten worden gemeten en op welk niveau.
5. Er wordt gebruik gemaakt van een mix van toetsvormen: schriftelijke toetsen (ook digitaal), mondelinge toetsen, werkstukken (groepsgewijs en individueel), presentaties, reflectieverslagen en portfolioassessments.
6. Studenten worden individueel beoordeeld.

7. Toetsing is valide, betrouwbaar en transparant.
8. Toetsing draagt bij aan de ontwikkeling van studenten.
9. Beoordelende toetsen (minimaal 5 EC) worden per semester afgenomen.

Het panel vindt dat de opleiding het toetsbeleid goed uitgewerkt heeft en ziet de uitgangspunten ook terug in het toetsprogramma, waarin de opleiding inzichtelijk maakt welke competenties wanneer in de opleiding getoetst worden.

De opleiding gebruikt een passende mix aan toetsvormen, zoals schriftelijke tentamens met open vragen en multiple-choicevragen, mondelinge tentamens, werkstukken en presentaties. In het nieuwe programma worden portfolio-assessments vaker ingezet om de ontwikkeling van studenten te toetsen, bijvoorbeeld bij het talenonderwijs.

Het panel heeft een representatieve selectie van toetsen met bijbehorende beoordelingen ingezien. De toetsen zijn volgens het panel van goed niveau en sluiten voldoende aan op de modules en beoogde leerresultaten. Studenten zijn tevreden met de kwaliteit van toetsing en beoordeling, zo heeft het panel in gesprek met studenten begrepen. De toetsvragen sluiten voldoende aan op de lesstof en de toetsen zijn van adequaat niveau. Het is daarnaast voor studenten merkbaar dat docenten onderling overleg hebben over de interpretatie van de beoordelingskaders, waardoor beoordelingsverschillen tussen docenten over het algemeen niet groot zijn.

Borging van de toetskwaliteit

De opleiding valt onder de examencommissie van de School of Commerce & Entrepreneurship. De examencommissie heeft een toetscommissie opgesteld die verantwoordelijk is voor de borging van de toetskwaliteit. De opleiding heeft de afgelopen jaren gestuurd op het behalen van een Basiskwalificatie Examinering (BKE) door het onderwijzend personeel. De leden van de examencommissie en de toetscommissie werken daarnaast toe naar een Senior kwalificatie Examinering (SKE). De voorzitter van de examencommissie heeft het SKE-traject reeds afgerond. Het panel ziet dat de opleiding op dit punt goede vorderingen heeft gemaakt.

Het panel heeft de examencommissie leren kennen als een ambitieuze, doelgerichte en zelfkritische commissie. De examencommissie heeft goed zicht op de verbeteringen die nodig zijn om de borging van de toetskwaliteit en het eindniveau te blijven garanderen. Het panel vindt de borgingsagenda van de examencommissie vrij ambitieus en adviseert de examencommissie om een realistische prioritering voor de komende jaren aan te brengen met een duidelijk onderscheid tussen noodzakelijke en gewenste verbeteringen.

De toetscommissie houdt toezicht op de toetskwaliteit en de naleving van het toetsbeleid. De toetscommissie stelt jaarlijks een actieplan op met speerpunten en koppelt de resultaten terug aan de examencommissie en het opleidingsmanagement. Het afgelopen jaar heeft de commissie veel geïnvesteerd in de actualisatie van het toetsbeleid en het op orde krijgen van de toetsdossiers. Ook evalueert de toetscommissie de toetskwaliteit vier maal per jaar steekproefsgewijs. Het panel heeft gezien dat de toetscommissie doelgericht werkt aan het bevorderen van de toetskwaliteit. Dat doet ze niet alleen met de steekproeven, maar ook door docenten instrumenten aan te reiken waarmee ze de toetskwaliteit kunnen verhogen. Een voorbeeld hiervan is de checklist die docenten kunnen gebruiken bij het ontwikkelen en controleren van toetsen. Het panel is positief over de individuele en laagdrempelige wijze waarop de toetscommissie in gesprek gaat met docenten. De toetskwaliteit wordt daarnaast bevorderd

doordat aan iedere module een toetsexpert gekoppeld is en door het toenemende gebruik van rubrics.

Het panel heeft tijdens het bezoek gemerkt dat de samenwerking tussen de toetscommissie, examencommissie, docenten en het opleidingsmanagement tot resultaat leidt. Zo is de toetsing van de module Consumentengedrag aangepast, nadat bleek dat het lage rendement veroorzaakt werd door een niveauverschil tussen de deoltoets en de eindtoets.

Short Degree Program Marketing

De examencommissie van IBS houdt toezicht op de kwaliteit van de toetsen die binnen SDPM worden afgenomen. De voorzitter van de examencommissie SCE spreekt tweemaal per jaar met de voorzitter van de examencommissie IBS over de studieroute SDPM. Daarnaast heeft de voorzitter van de toetscommissie contact met de toetscommissie IBS. De borging van de toetskwaliteit en het eindniveau van SDPM is gedelegeerd aan IBS. Het panel wil de examencommissie meegeven dat het juist in de afbouwfase belangrijk is om goed zicht te houden op de toetskwaliteit en raadt de examencommissie aan om hier meer aandacht aan te schenken, aangezien zij op dit moment nog de verantwoordelijkheid draagt voor de studieroute SDPM.

Afstudeerprogramma en borging van het eindniveau

Het afstudeerprogramma bestaat uit een scriptieopdracht, een eindpresentatie en een reflectieopdracht. Om te borgen dat de student voldoende beheersing van de BoKS heeft, mag de scriptieopdracht pas uitgevoerd worden als 138 EC uit de hoofdfase behaald zijn. Daarnaast fungeert het plan van aanpak voor de scriptieopdracht als een drempeltoets voor de uitvoer van het onderzoeksgedeelte. Op basis van het plan van aanpak geven de afstudeerbegeleider en een tweede beoordelaar een *go* of *no-go* voor de uitvoer van het onderzoeksgedeelte. Als het plan van aanpak onvoldoende is, moet de student dit herzien voordat gestart kan worden met de uitvoering van het onderzoek.

Het panel heeft gemerkt dat de examencommissie en toetscommissie de afgelopen twee jaar hard hebben gewerkt om de borging van het eindniveau te verbeteren. Aanleiding hiertoe was de interne audit in 2016, waarbij het gerealiseerde eindniveau als onvoldoende werd beoordeeld en opgemerkt werd dat de beoordeling onvoldoende inzichtelijk was. De opleiding heeft direct na de interne audit een focusteam Afstuderen geformeerd. Op advies van dit team heeft de opleiding een scala aan maatregelen ingezet om het eindniveau van studenten te verhogen en te borgen. Zo heeft de opleiding afstudeerkringen geïntroduceerd, waarbij studenten in een kleine groep werken aan hun plan van aanpak, onder begeleiding van een examiner. Daarnaast heeft de opleiding het aantal examinatoren sterk teruggebracht tot een klein, locatie-overstijgend kernteam van examinatoren, die voor 0.2-0.4 fte zijn vrijgemaakt voor het begeleiden van afstudeerders. Ook is de rubric aangepast om examinatoren meer houvast te geven bij de beoordeling. De examinatoren besteden veel aandacht aan gezamenlijke normvinding tijdens gezamenlijke sessies en hebben veel contact met de examencommissie en het opleidingsmanagement. Het panel is tevreden met deze nieuwe aanpak en vindt dat de opleiding stevige maatregelen heeft genomen om de borging van de beoordeling van het eindniveau te versterken.

De examencommissie houdt strak toezicht op de uitvoering en beoordeling van het afstudeerprogramma. Op advies van de examencommissie wordt bijvoorbeeld nu ook geadmistreerd door de afstudeerbegeleiders wanneer het plan van aanpak nog niet voldoende is om het onderzoeksgedeelte uit te voeren en door de student moet worden herzien (*no-go*).

Ook evalueert de examencommissie het eindniveau van studenten door minimaal twee keer per jaar vier afstudeerdossiers te analyseren.

Het panel constateert dat examinatoren, toetscommissie en examencommissie veel vertrouwen hebben in de ingezette verbeterrichting en zich ondersteund voelen door het management. Het panel prijst de opleiding voor de keuzes die gemaakt zijn en voor de investeringen in tijd, personeel en geld. Het panel maakt uit de gesprekken en de jaarverslagen van de toetscommissie en examencommissie op dat de opleiding in de afgelopen twee jaar een enorme groei heeft doorgemaakt en een sterke kwaliteitscultuur heeft ontwikkeld. De opleiding heeft stevige verbeteringen aangebracht in het afstudeerprogramma, waardoor het eindniveau veel beter geborgd kan worden.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Op basis van de bestudering van afstudeerproducten van de opleiding Commerciële Economie stelt het panel vast dat studenten van deze opleiding aantonen dat zij de beoogde leerresultaten hebben gerealiseerd. Dit blijkt ook uit de mening van alumni en het werkveld: afgestudeerde studenten zijn snel op het gewenste niveau inzetbaar in passende functies in marketing en sales.

Het panel verwacht dat de recente ontwikkelingen in de opleiding zich in de nabije toekomst zullen vertalen in verdere verbetering van het eindniveau van studenten. De vernieuwing van het curriculum biedt de opleiding daarnaast ruimte om de opleidingsprofilering expliciet te vertalen naar passende eindwerken in de vorm van beroepsproducten, waarmee nog beter aangesloten kan worden bij recente ontwikkelingen in het werkveld.

Onderbouwing

Producten van afgestudeerden

De opleiding werkt met een afstudeerportfolio waarin studenten moeten aantonen dat zij beschikken over de competenties van de opleiding. Een belangrijk onderdeel van het portfolio is de scriptieopdracht, die leidt tot een uitgewerkt adviesrapport voor een opdrachtgever uit het werkveld. Daarnaast geeft de student een eindpresentatie en schrijft de student een reflectie op het afstudeerproces. Het panel heeft begrepen dat zowel studenten, docenten als werkveldbegeleiders tevreden zijn met de portfoliovorm. Het portfolio biedt voldoende ruimte voor profilering van de student en geeft voldoende informatie om het afstuderen te kunnen beoordelen.

De eindwerken behandelen onderwerpen die volgens het panel goed passen bij de beroepspraktijk van een commercieel econoom. Zo heeft het panel onder andere de volgende onderwerpen gezien:

- Een positioneringsanalyse van een vmbo-school in een krimpregio.
- Een concurrentieanalyse voor een verzekeringsmaatschappij in relatie tot sportsponsoring.
- Optimalisatie van de socialmediastrategie van een bedrijf dat bedrijfssoftware voor e-commercebedrijven ontwikkelt.

De opleiding Commerciële Economie heeft het panel een lijst met afgestudeerden van de laatste twee jaar overhandigd. Hieruit heeft het panel vijftien eindwerken geselecteerd: vier uit studiejaar 2017-2018 en elf uit studiejaar 2018-2019. Bij de selectie is een evenwichtige verdeling gemaakt over voldoende, ruim voldoende en (zeer) goede eindcijfers. Ook is een evenwichtige verdeling gemaakt over de verschillende studieroutes en locaties. Het panel heeft de selectie van eindwerken met bijbehorende beoordelingen bestudeerd. Om te zorgen voor overeenstemming van het oordeel werden vijf eindwerken door alle panelleden bestudeerd. Eén eindwerk werd

door het gehele panel als onvoldoende aangemerkt. De andere eindwerken zijn naar oordeel van het panel wel van voldoende niveau.

Ten tijde van de visitatie waren er nog geen scripties afgerond volgens het nieuwe, recent geïntroduceerde, afstudeerprotocol. De eindwerken die het panel heeft ingezien, betreffen dus nog de oude afstudeersituatie. Het panel herkent hierin het oordeel uit de interne audit van 2016 ten aanzien van de inzichtelijkheid van de beoordeling. De beoordelingsformulieren maken onvoldoende duidelijk hoe de examinatoren tot hun oordeel zijn gekomen. Het panel meent dat de ingevoerde aanpassingen, zoals de nieuwe rubric en het werken met een kernteam van examinatoren, de geconstateerde knelpunten in de beoordeling kunnen oplossen.

Het panel heeft al wel verschillende plannen van aanpak volgens de nieuwe afstudeeropzet ingezien. Het panel constateert dat deze een betere onderzoeksopzet hebben ten opzichte van de oude afstudeeropzet. Studenten hebben het panel daarnaast verteld dat zij de afstudeerkringen als erg prettig ervaren, vanwege de persoonlijke begeleiding die zij krijgen bij het opstarten van de afstudeeropdracht en het maken van een plan van aanpak.

Alles overziend, concludeert het panel dat studenten Commerciële Economie na afronding van de opleiding aan de eindkwalificaties voldoen. Daarnaast verwacht het panel dat de verbeteringen in het afstudeerproces op korte termijn niet alleen tot een meer inzichtelijke beoordeling zullen leiden, maar ook tot kwalitatief nog sterkere eindwerken. Het panel beveelt de opleiding aan om te monitoren of de ingezette aanpassingen van het afstudeerprogramma inderdaad tot de gewenste verbetering van de eindwerken leiden.

Afstuderen in het nieuwe curriculum

De opleiding heeft het afstudeertraject in het nieuwe curriculum nog niet volledig uitgedacht. Het panel is positief over het voornemen om het afstuderen vorm te geven aan de hand van beroepsproducten. Het panel voelt zich hierin bevestigd door de werkveldcommissie, die meerwaarde ziet in afstuderen via beroepsproducten. Zoals bij standaard 1 aangegeven, wil het panel de opleiding meegeven om bij de verdere uitwerking van het opleidingsprofiel en het curriculum uit te gaan van de beroepsproducten die een commercieel econoom na afronding van de opleiding zelfstandig zou moeten kunnen realiseren. De vernieuwing van het curriculum biedt ruimte om de opleidingsprofilering expliciet te vertalen naar passende eindwerken.

Functioneren van afgestudeerden

Uit gesprek met alumni blijkt dat zij tevreden zijn over de kennis en vaardigheden die zij in de opleiding hebben opgedaan. Na het afstuderen hebben zij snel een passende functie of een aansluitende vervolgopleiding kunnen vinden. Ook werkveldvertegenwoordigers zijn tevreden over het niveau van afgestudeerden van de opleiding Commerciële Economie van Saxion. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de tweejaarlijkse werkveldtevredenheidsonderzoeken die de opleiding uitvoert. Het niveau van de afgestudeerde studenten is goed en zij zijn snel inzetbaar in passende functies in het bedrijfsleven. Dit werd tijdens het visitatiebezoek door een lid van de werkveldcommissie verwoord als: 'de opleiding levert kwalitatieve professionals, die strategisch sterk zijn'. Vanuit het werkveld is er behoefte aan studenten met nog sterker ontwikkelde professionele vaardigheden (zie standaard 1). Dit is naar tevredenheid van de werkveldcommissie opgepakt door de opleiding en zal zich naar verwachting van het panel ook gaan vertalen in de gerealiseerde leerresultaten van studenten.

Eindoordeel over de opleiding

	Commerciële Economie Deventer + Enschede
Standaard 1 - Beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2 - Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3 - Toetsing	Voldoet
Standaard 4 - Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet

De opleiding Commerciële Economie voldoet op alle standaarden aan de basiskwaliteit van het beoordelingskader. De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Op basis van de positieve kwaliteit op de vier standaarden komt het panel tot een positief eindoordeel over de opleiding als geheel. Het positieve oordeel betreft de onderwijsprogramma's op beide locaties en alle beoordeelde studieroutes.

Het panel heeft veel waardering voor de veranderingen die de opleiding de afgelopen jaren heeft ingezet. Het panel is bijzonder positief over de nieuwe organisatiestructuur, die voor meer synergie tussen de beide locaties heeft gezorgd en de docententeams meer eigenaarschap heeft gegeven. Dit heeft een goede uitgangssituatie gecreëerd om te komen tot een nieuw, praktijkgericht curriculum. Het panel is positief over de ingezette locatie-overstijgende curriculumaanpassing, maar ziet ook dat de opleiding nog volop bezig is om het curriculum te ontwikkelen. Het panel adviseert de opleiding om in samenspraak met het werkveld verder uit te denken hoe het beroepsprofiel expliciet tot uiting kan komen in het curriculum en met name ook in (de vorm van beroepsproducten bij) het afstuderen.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Commerciële Economie van hogeschool Saxion als **positief**.

Aanbevelingen

Het panel beveelt de opleiding Commerciële Economie van hogeschool Saxion aan om de komende periode aan onderstaande verbeterpunten te werken.

Algemeen

Het panel moedigt de opleiding aan om de ingezette ontwikkelrichting door te zetten. Het panel beveelt de opleiding aan om een kwaliteitsslag over de gehele linie te maken door het curriculum op een holistische wijze verder te ontwikkelen. Reflecteer, vanuit de opleidingsvisie, op de beroepsproducten die een startbekwame commercieel econoom zelfstandig zou moeten kunnen realiseren, en gebruik dit als basis om het curriculum verder uit te bouwen.

Standaard 1

- Scherp de beroepsvisie en het opleidingsprofiel verder aan, in samenspraak met het werkveld, en ga hierbij uit van de beroepsproducten die een commercieel econoom zou moeten kunnen realiseren.
- Maak bij de opleidingsprofilering meer gebruik van sportmarketing als onderscheidend kenmerk van de opleiding.

Standaard 2

- Ga bij de verdere ontwikkeling van het curriculum strategisch te werk en houdt oog op de samenhang binnen het programma.
- Blijf aandacht houden voor een zorgvuldige uitfasering van de aflopende studieroutes.

Standaard 3

- Examencommissie: besteed meer aandacht aan de afstemming met IBS met betrekking tot (de overdracht van) de borging van de toetskwaliteit en het eindniveau van de studieroute SDPM.
- Examencommissie en toetscommissie: maak een realistische planning en prioritering van de mogelijke verbeterlagen met betrekking tot de toetskwaliteit en borging van het eindniveau. Geef daarbij prioriteit aan het verbeteren van de inzichtelijkheid en de navolgbaarheid van de beoordelingen van de eindwerken.

Standaard 4

- Monitor of de ingezette aanpassingen van het afstudeerprogramma tot de gewenste verbetering van de eindwerken leiden.
- Onderzoek, in samenspraak met het beroepenveld en uitgaande van de beroepsvisie, welke beroepsproducten een commercieel econoom als startbekwame beroepsbeoefenaar zelfstandig moet kunnen realiseren en gebruik dit als basis voor het ontwerp van de afstudeerfase in het nieuwe curriculum.

Deel III

Bijlagen

Bijlage 1. Bezoekprogramma

Tijd	Gespreksronde	Thema	Namen
8.15 – 8.30	Inloop		Auditpanel Welkom door directeur SCE
8.30 – 9.30	Interactieve sessie CE presenteert zichzelf		Vertegenwoordigers vanuit de opleiding: Directeur SCE ; teamleider; CE; 1 ^e jaars student CE Enschede; voorzitter curriculumcommissie; projectleider uitfaseren huidig onderwijs; teamcaptain CE Enschede; lector Digital Intelligence & Business
9.30 – 10.45	Bestudering materiaal		Auditpanel
10.45 – 11.45	Gesprek met studenten huidig onderwijs (alle varianten jaar 2 t/m 4)	Standaard 1, 2 en 3	7 studenten
11.45 – 12.30	Gesprek met docenten huidig onderwijs (alle varianten jaar 2 t/m 4)	Standaard 1, 2 en 3	8 docenten

Bijlage 2. Bestudeerde documenten

- Actieplan Toetscommissie 2018-2019
- Afstudeergids Commerciële Economie
- Afstudeergids SDPM
- Beoordelingsformulier afstuderen
- Checklist Kwaliteit van Toetsen
- 'Commerciële Economie: de blik naar buiten. Landelijk Beroeps - en Competentieprofiel Bacheloropleiding Commerciële Economie 2013-2016.' Landelijk Overleg Commerciële Economie, 2012.
- Digitale leeromgeving
- 'Dromen, Denken, Durven, Doen. Landelijk Opleidingsprofiel Bacheloropleiding Commerciële Economie 2018-2022.' Landelijk Overleg Commerciële Economie, 2017.
- 'Eindniveau Commerciële Economie. Diagnose afstudeerprogramma.' Focusteam 'Afstuderen en Onderzoek', 2018.
- Jaarverslag Examencommissie 2017-2018 en 2018-2019
- Medewerkersonderzoek. Effectory, 2017
- Modulehandleidingen (selectie)
- Onderwijs- en Examenregeling 2018-2019
- Opleidingsdocument 2019-2020 huidig onderwijs
- Opleidingsdocument 2019-2020 nieuw onderwijs
- Overzicht aanvullende learning outcomes studieroute Online Marketing en Sportmarketing
- Overzichtslijst personeel
- Pilot Project Semester 6 Studieroute Online Marketing
- Rapportages interne en externe audits periode 2013-2018
- Selectie van vijftien eindwerken, waarbij rekening is gehouden met de variatie in eindcijfer, locatie en studieroutes. Van de locatie in Enschede zijn acht eindwerken bestudeerd en van de locatie in Deventer zeven eindwerken. De verdeling naar studieroutes is: negen eindwerken van de voltijdroute (waarvan twee van de studieroute Online Marketing), drie van de studieroute Sportmarketing (waarvan een van de Saxion Topsport Academy) en drie van de studieroute Short Degree Program Marketing.
- Stageverslagen en beoordelingen (selectie)
- Toetsen en beoordelingen (selectie)
- Toetsprogramma 2019-2020
- Verslagen opleidingscommissie 2017-2018 en 2018-2019
- Verslagen werkveldcommissie 2017-2019
- Visie nieuw onderwijs 2018
- Zelfevaluatie rapport van de opleiding

Bijlage 3

Curricula

Overzicht uittasender curriculum bachelor Commerciële Economie - Enschede:

	Semester 1	Semester 2
Jaar 1	Project Desk- en fieldresearch	
	Project Interne Analyse	
	Inleiding Marketing Engels 1	
	Methodologie en Data-analyse Engels 2	
	Promotie- en plaatsbeleid Zicht op Cijfers 2	
Informatievaardigheden Juridische Analyse Zicht op Cijfers 1	Inl. Consumentengedrag Algemene Economie	Marketingstrategie Inleiding Bedrijfskunde
		Online Marketing 1
Professionele ontwikkeling 1		Professionele ontwikkeling 2
Studieloopbaanbegeleiding		
Jaar 2	Project Communicatieplan	
	Project Salesplan	
	Marketingcommunicatie Digital Marketing 1 Engels 3	
	Sales & Business Marketing Juridische Kaders Digital Marketing 2 Engels 4	
	Retailmarketing	Budgettering
Online Marketing 2	Management CM	Duits 2 Spaans 2 Frans 2
Online Marketing 3	Management accounting	Duits 3 Spaans 3 Frans 3
Professionele ontwikkeling 3		Professionele ontwikkeling 4
Studieloopbaanbegeleiding (incl. stagevoorbereiding)		
Jaar 3	Project Ondernemingsplan	
	Strategische Marketing Economische en Juridische Thema's	
	Marketing & Business Intel. Management control Inkoop	Kwaliteitszorg Logistiek
	Professionele ontwikkeling 6	
Studieloopbaanbegeleiding		
Jaar 4	Minor	Afstuderen
	Studieloopbaanbegeleiding	

Overzicht udfaserend curriculum bachelor Commerciële Economie - Deventer:

	Semester 1	Semester 2
Jaar 1	Project Marketingmix	
	Project Marketing Audit	
	Consumentenpsychologie Financiering Methodologie en Data-analyse Engels 1	
	Management & Organisatie Kostencalculaties Engels 2	
	Inleiding Marketing Informatievaardigheden	Product- en Prijsbeleid
	Promotie- en plaatsbeleid	Marketingstrategie
	Commercieel Management 1	Spaans 1
	Personal Branding 1 Studieloopbaanbegeleiding	
Jaar 2	Project Sales- en accountplan	
	Project Communicatieplan	
	Retail- en dienstenmarketing Digital Marketing 2 Engels 4	
	Marketingcommunicatie Budgettering	
	Digital Marketing 1 B-to-B sales Internationalisering Engels 3	
Commercieel Management 2	Spaans 2	Commercieel Management 3
		Spaans 3
	Personal Branding 2 Studieloopbaanbegeleiding	
Jaar 3	Project Strategische Marketing	
	Strategische Marketing Duurzaam Ondernemen Supply Chain Management Management Control Digital Marketing 3	
	Stage	
	Personal Branding 3 Studieloopbaanbegeleiding	
Jaar 4	Minor	Afstuderen

Overzicht curriculum Short Degree Program Marketing – Enschede

	Semester 1		Semester 2	
Jaar 1	Project Market research project		Project International Sales- and Accountplan	
	Marketing environment English 1		English 2	
	Information skills Administrative organisation	Marketing Communication Services marketing	Business marketing Cultural management	International economics Sales marketing Intellectual prop. rights Internet marketing
	Dutch 1			
	Professional development			
Jaar 2	Project International Business Plan		Dissertation	
	Management control			
	Strategic inter. Marketing Strategic management European & inter. law	HRM Sustainable bus. & ethics		
	Professional development			

Overzicht uifaserend curriculum studieroute Sportmarketing - Deventer:

	Semester 1		Semester 2	
Jaar 1	Project Sportmarketingmix		Project Management Sportaccommodaties en Events	
	Sport & Economie in de wereld Consumentenpsychologie Financiering Methodologie en Data-analyse		Management & Organisatie Engels 1	
	Inleiding Marketing Informatievaardigheden	Product- en Prijsbeleid	Management van sportaccommodaties Promotie- en Plaatsbeleid Kostencalculaties	Eventmanagement Marketingstrategie
	Personal Branding 1 Studieloopbaanbegeleiding			
Jaar 2	Project Sponsorplan		Project Sales- en accountplan	
	Experience en City Marketing Real Experience Digital Marketing 1 Engels 2		Retail- en dienstenmarketing B-t-b sales Internationalisering Digital Marketing 2 Engels 3	
	Investerings Sportsponsoring	Sport en Recht		
	Personal Branding 2 Studieloopbaanbegeleiding			
Jaar 3	Stage		Project Sportfan	
			Digital Marketing 3 Engels 4	
			Sportfan Budgettering Marketingcommunicatie	Sport en Ethiek
	Personal Branding Sportmarketing Studieloopbaanbegeleiding			
Jaar 4	Project Strategische Marketing		Afstuderen	
	Duurzaam Ondernemen Supply Chain Management Management Control			
	Strategische Marketing			
	Personal Branding 3 Studieloopbaanbegeleiding			